

Warszawa, 12-11-2025 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur

KMPT.570.14.2025.KB

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur
z wizytacji Policyjnej Izby Dziecka w Krakowie**

I. Mandat Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur

1. Zgromadzenie Ogólne ONZ 18 grudnia 2002 r. przyjęło Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania (dalej: OPCAT)¹.

2. OPCAT ustanowił system regularnych wizyt prewencyjnych w miejscach pozbawienia wolności. Wizyty te są przeprowadzane przez niezależne organy: Podkomitet ONZ ds. Prewencji Tortur (SPT)² i krajowe mechanizmy prewencji. W Polsce funkcję krajowego mechanizmu prewencji wykonuje Rzecznik Praw Obywatelskich za pomocą funkcjonującego w Biurze RPO Zespołu – Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT, Krajowy Mechanizm)³.

3. KMPT ma dostęp do wszystkich „miejsc zatrzymań” w rozumieniu OPCAT. Są to wszystkie miejsca pozostające pod jurysdykcją i kontrolą państwa-strony, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności na podstawie polecenia organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem⁴. Z kolei przez „pozbawienie wolności” OPCAT rozumie „jakąkolwiek formę zatrzymania lub

¹ Zob. Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192). Nazwa w języku angielskim: Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (OPCAT).

² Subcommittee on Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (SPT), zob. <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/spt>.

³ Zob. art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264), dalej jako: ustawa o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

⁴ Zob. art. 4 ust. 1 OPCAT.

uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiejkolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej”⁵.

4. Wizytacje KMPT są niezapowiedziane. W czasie wizytacji członkowie KMPT mają dostęp do wszystkich pomieszczeń, instalacji i urządzeń, mogą odbyć poufną rozmowę z wybraną przez siebie osobą (zarówno osobą pozbawioną wolności, jak i członkiem personelu lub inną osobą), mają dostęp do dokumentacji i nagrań z monitoringu wizyjnego⁶. Mają też prawo rejestrowania dźwięku lub obrazu w miejscach, w których przebywają osoby pozbawione wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane⁷. Spostrzeżenia KMPT opierają się więc na różnych źródłach, m.in. własnych obserwacjach, przeprowadzonych rozmowach, analizie dokumentacji i zapisów monitoringu⁸.

5. Wizytacja KMPT w miejscu pozbawienia wolności ma charakter zapobiegawczy i stanowi uzupełnienie prac SPT. Krajowy Mechanizm nie jest organem śledczym. Nie rozpatruje też skarg⁹. Celem wizytacji KMPT jest identyfikowanie czynników zwiększających ryzyko wystąpienia tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania osób pozbawionych wolności oraz przedstawienie zaleceń mających na celu ich wyeliminowanie.

6. Formułując swoje wnioski i zalecenia, KMPT bierze pod uwagę międzynarodowe standardy praw człowieka, w szczególności standardy ONZ¹⁰.

7. Podstawą systemu zapobiegawczego stworzonego przez OPCAT jest dialog między KMPT i odpowiednimi władzami, zmierzający do poprawy sytuacji¹¹.

8. Osoby i organizacje, które zdecydowały się na przekazanie Krajowemu Mechanizmowi informacji, nie mogą ponieść z tego tytułu jakiejkolwiek sankcji lub uszczerbku, niezależnie od tego, czy udzieliły KMPT informacji prawdziwej lub fałszywej (zakaz represji)¹².

⁵ Zob. art. 4 ust. 2 OPCAT.

⁶ Zob. art. 20 OPCAT.

⁷ Zob. art. 13 ust. 1a ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

⁸ Szczegółowy opis metod pracy KMPT można znaleźć w raportach rocznych RPO z działalności KMPT. Zob. np. Raport Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur w 2023 r., Część II – Metodologia i zakres prac KMPT.

⁹ Zob. Dziewiąte Sprawozdanie Roczne SPT z 22 marca 2016 r., CAT/OP/C/57/4, Aneks do sprawozdania, część II, p. 6. Zob. również publikację Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka pt. „Preventing Torture. The Role of National Preventive Mechanisms. A Practical Guide”, Professional Training Series No. 21, United Nations High Commissioner for Human Rights, Nowy Jork i Genewa 2018, s. 4-6.

¹⁰ Zob. art. 19 pkt b OPCAT.

¹¹ Zob. art. 22 OPCAT.

¹² Zob. art. 21 ust. 1 OPCAT.

II. Wprowadzenie

9. W dniu 17 lipca 2025 r. przedstawicielki KMPT przeprowadziły wizytację Policyjnej Izby Dziecka w Krakowie (dalej: PID, placówka, Izba).

10. W skład zespołu wizytującego wchodziły: Katarzyna Kopystyńska (zastępczyni dyrektora KMPT), Justyna Jóźwiak (dr nauk społecznych w dziedzinie socjologii), Karina Balicka (kryminolog, specjalista ds. bezpieczeństwa wewnętrznego).

11. W czasie wizytacji przedstawicielki KMPT, wobec nieobecności w tym dniu kierownika PID, odbyły wstępną rozmowę z funkcjonariuszami pełniącymi służbę, dokonały oglądu pomieszczeń, przeprowadziły poufne rozmowy z nieletnimi, zapoznały się z prowadzoną na miejscu dokumentacją i wybranym monitoringiem oraz sporządziły dokumentację fotograficzną.

12. Po zakończeniu wizytacji przedstawicielki KMPT dokonały analizy przekazanej dokumentacji oraz dodatkowych informacji pisemnych.

13. Niniejszy raport sygnalizuje problemy systemowe, wymagające zmiany obowiązującego prawa (pkt IV), oraz obszary wymagające ulepszeń, istotne z punktu widzenia prewencji tortur i innych form okrutnego, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania (pkt V).

III. Charakterystyka placówki

14. Policyjna Izba Dziecka w Krakowie funkcjonuje w ramach Wydziału Konwojowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie.

15. Placówka posiada 18 miejsc. W czasie wizytacji w PID przebywało trzech nieletnich. W 2024 r. ogółem w PID przebywało 231 nieletnich, a w 2025 r. do dnia wizytacji – 101 osób.

16. W latach 2024–2025 w PID nie odnotowano zdarzeń nadzwyczajnych. W analogicznym okresie nie stosowano także środków przymusu bezpośredniego.

17. Nadzór nad funkcjonowaniem placówki sprawuje Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia, Wydział III Rodzinny i Nieletnich.

IV. Problemy systemowe

18. **Brak obligatoryjnych badań lekarskich.** Przebywający w PID nieletni są poddawani badaniom lekarskim w sytuacjach, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich

osób zatrzymanych przez Policję¹³. Mimo że krajowe przepisy nie określają takiego obowiązku, w opinii KMPT badaniu lekarskiemu powinien być poddany każdy nowo przyjęty zatrzymany. Zapewnienie profilaktycznych badań medycznych osób zatrzymanych przez Policję rekomendują Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu i Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT)¹⁴ i SPT¹⁵.

19. **Dokumentowanie obrażeń.** KMPT podkreśla, że odpowiednie dokumentowanie urazów uważane jest za podstawową i minimalną gwarancję chroniącą przed torturami i przemocą. Praktyka właściwej dokumentacji obrażeń chroni również personel przed fałszywymi zarzutami, że obrażenia powstały w czasie pobytu w placówce. KMPT wciąż odnotowuje brak odpowiedniego dokumentowania obrażeń ciała oraz niestosowanie standardów Protokołu stambulskiego¹⁶, w tym w szczególności map ciała czy dokumentowania fotograficznego obrażeń. Standardy te nie były stosowane także w wizytowanej Izbie. Nie był prowadzony również osobny rejestr obrażeń, którego wprowadzenie w jednostkach policyjnych zalecał CPT po wizytach w Polsce¹⁷.

20. **Dostęp do obrońcy od początku zatrzymania.** Przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich¹⁸ nie gwarantują obecnie wszystkim nieletnim dostępu do obrońcy od początku zatrzymania. Art. 38 ust. 3 ustawy wskazuje, że nieletni, jego rodzice lub opiekun mogą złożyć wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu. Sąd rodzinny uwzględnia wniosek tylko wówczas, gdy udział obrońcy w sprawie uzna za potrzebny. Dodatkowo sąd rodzinny może cofnąć wyznaczenie obrońcy z urzędu, jeżeli okaże się, że nie istnieją okoliczności, na podstawie których go wyznaczono (art. 38 ust. 8). Ponadto przepisy ustawy nie wskazują wprost, że do czasu zasięgnięcia porady prawnej przez nieletniego niedopuszczalne jest jego przesłuchanie lub prowadzenie innych czynności dowodowych¹⁹. W ocenie KMPT tak skonstruowane przepisy pozbawiają osoby mniej

¹³ Zob. § 1 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie badań lekarskich osób zatrzymanych przez Policję (Dz. U. z 2024 r. poz. 516).

¹⁴ Zob. Pozbawienie wolności nieletnich, Wyciąg z Dziesiątego Sprawozdania Ogólnego, opublikowany w 1999 r., dostępny na stronie: <https://rm.coe.int/16806ee54f>.

¹⁵ Zob. Raport SPT z wizyty w Polsce w 2018 r., CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 53 i 55.

¹⁶ Zob. Protokół stambulski. Podręcznik skutecznego badania i dokumentowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania. Dostępny na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-protokol-stambulski-nowa-wersja-tlumaczenie-ms-odpowiedzkolejna>.

¹⁷ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce w 2017 r., CPT/Inf (2018) 39, par. 27; Raport CPT z wizyty w Polsce w 2022 r., CPT/Inf (2022) 56, par. 17.

¹⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 978; dalej jako: u.w.r.n.

¹⁹ Niespełnione pozostają tym samym wymogi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/800 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym, Dz.U.UE.L.2016.132.1.

zamożne faktycznego dostępu do fachowej pomocy prawnej (bezpłatnej) do momentu wyznaczenia przez sąd obrońcy z urzędu. Każdy obywatel, a w szczególności nieletni, powinien mieć zapewniony kontakt z obrońcą od momentu zatrzymania i przez cały okres postępowania sądowego. W sytuacji, gdy nie ma obrońcy z wyboru, powinien otrzymać obrońcę z urzędu i mieć możliwość poufnego z nim kontaktu zaraz po zatrzymaniu, jeszcze przed pierwszym przesłuchaniem. Dostęp nieletniego do obrońcy jest bowiem pojęciem szerszym niż udzielanie pomocy prawnej, wyłącznie do celów obrony w postępowaniu sądowym. Taki kontakt stanowi podstawową gwarancję prewencji tortur, na co uwagę zwracają także SPT²⁰ oraz CPT²¹.

21. **Umundurowanie funkcjonariuszy pełniących służbę w Izbie.**

Funkcjonariusze w wizytowanej placówce pełnili służbę w mundurze. KMPT postuluje odstąpienie od noszenia munduru zwłaszcza przez funkcjonariuszy pełniących rolę wychowawców w policyjnych izbach dziecka²². Akceptacja tego postulatu mogłaby, w ocenie KMPT, sprzyjać realizacji szeregu funkcji pełnionych przez policyjne izby dziecka, m.in. funkcji opiekuńczo-wychowawczej i profilaktycznej. Ubiór cywilny, redukujący skojarzenia z placówką detencyjną, może pomóc w kształtowaniu korzystnej atmosfery, ułatwiającej nieletnim nawiązanie kontaktu z funkcjonariuszami.

22. **Stosowanie kajdanek wobec nieletnich.** Z uzyskanych informacji wynikało, że nieletni byli transportowani do PID w kajdankach. W ocenie KMPT rutynowe stosowanie kajdanek wobec nieletnich, których zachowanie nie uzasadnia prewencyjnego ich wykorzystania, jest nie tylko nadużyciem, ale także może skutkować poniżającym traktowaniem takich osób. Profilaktyczne stosowanie kajdanek w czasie transportu krytykuje również CPT²³, w ocenie którego kajdanki nie powinny być stosowane jako zasada (najlepiej, by konwojowani byli przewożeni w bezpiecznych furgonetkach, co eliminuje konieczność zakładania kajdanek podczas podróży)²⁴. Ich użycie powinno być uzasadnione oceną ryzyka w konkretnym przypadku. Kiedy ich zastosowanie wydaje się absolutnie konieczne, powinny być stosowane w sposób, który eliminuje ryzyko zranienia osoby konwojowanej.

²⁰ Zob. Raport SPT z wizyty w Polsce [CAT/OP/POL/ROSP/1, par. 52] i w Ukrainie [CAT/OP/UKR/1, par. 66]. Zob. również komentarz ogólny nr 10 (2007) Komitetu Praw Dziecka ONZ pt. Children's rights in juvenile justice, 25 kwietnia 2007 r., CRC/C/GC/10, par. 27, 48, 49-50, 92.

²¹ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce w 2017 r., par. 25.

²² Szczegółowa argumentacja została przedstawiona w wystąpieniu generalnym Zastępcy RPO do Komendanta Głównego Policji z dnia 28 listopada 2023 r., KMP.573.19.2023, dostępnym na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-izby-dziecka-policjanci-ubior-kgp-rpd-odpowiedz>.

²³ Zob. Transport of detainee, Factsheet, June 2018, CPT/Inf (2018)24, par. 3. Security measures; Raporty CPT: z wizyty w Irlandii, CPT/Inf (2007)40, par. 101; z wizyty w Wielkiej Brytanii, CPT/Inf (2006)28, par. 23; z wizyty na Węgrzech, CPT/Inf (2006)20, par. 126; z wizyty w Serbii, CPT/Inf (2016)21, par. 53.

²⁴ Zob. Transport of detainee, Factsheet, June 2018, CPT/Inf (2018)24, par. 3. Security measures; Raport CPT z wizyty w Serbii, CPT/Inf (2016)21, par. 53.

V. Obszary wymagające poprawy

A. Rozróżnienie kontroli osobistej oraz sprawdzenia prewencyjnego

23. Każdy nowo przyjęty nieletni poddawany jest sprawdzeniu prewencyjnemu pod kątem posiadania niebezpiecznych przedmiotów²⁵.

24. Przedstawicielki KMPT odebrały sygnały, że kontrola obejmuje rozebranie się nieletniego do naga. Standardowo stosowaną czynnością mającą na celu weryfikację, czy osoba zatrzymana posiada przy sobie przedmioty niedozwolone, powinno być sprawdzenie prewencyjne. Kontrola połączona z rozebraniem do naga, przybierająca de facto formę kontroli osobistej, powinna być stosowana jedynie w szczególnych przypadkach, uzasadnionych specyfiką danej sytuacji i po dokonaniu indywidualnej oceny ryzyka. Osoba poddawana kontroli osobistej powinna, zgodnie z art. 15d ust. 9 ustawy o Policji²⁶, zostać pouczone o prawie żądania sporządzenia protokołu kontroli oraz o prawie złożenia zażalenia do sądu, w celu zbadania zasadności, legalności i prawidłowości dokonania kontroli. Zważywszy na poziom ingerencji w sferę intymności człowieka, rzetelność w realizacji powyższej gwarancji ma szczególne znaczenie. Ponadto kontrola osobista powinna być realizowana w sposób etapowy – po zdjęciu jednej z partii odzieży (górnej lub dolnej) kontrolowany powinien mieć możliwość ubrania się i dopiero potem zdjęcia kolejnej części odzieży do kontroli.

25. **KMPT rekomenduje przypomnienie funkcjonariuszom, by co do zasady stosowane było sprawdzenie prewencyjne oraz by w przypadku dokonania kontroli osobistej, poprzedzonej zindywidualizowaną oceną ryzyka, pouczać nieletniego o przysługujących uprawnieniach.**

26. **KMPT zaleca przeprowadzanie kontroli osobistej w sposób dwuetapowy.**

B. Odbieranie okularów i sprzętu ortopedycznego

27. KMPT spotyka się z praktyką odbierania okularów i sprzętu ortopedycznego w placówkach, co uzasadniane jest przez funkcjonariuszy względami bezpieczeństwa, przedmioty te bowiem uznawane są za potencjalnie niebezpieczne. Z uzyskanych informacji wynika, że taka praktyka ma również miejsce w wizytowanym PID.

²⁵ Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (Dz. U. z 2023 r. poz. 2672 ze zm.).

²⁶ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2025 r. poz. 636 ze zm.).

28. Należy jednak zauważyć, że dla osób korzystających z okularów czy sprzętu ortopedycznego (np. kul ortopedycznych) przedmioty te stanowią lub mogą stanowić podstawę codziennego funkcjonowania. Ich pozbawienie może prowadzić do poczucia bezradności i zagubienia, które potęgowane będą przez sam fakt pozbawienia wolności. To z kolei stwarza obszar ryzyka w zakresie poniżającego traktowania²⁷.

29. Odebranie okularów może też utrudniać bądź uniemożliwiać osobie zatrzymanej zapoznanie się z treścią Regulaminu wywieszonego w sypialniach nieletnich. Przekazanie go przy zatrzymaniu spełnia co do zasady wymóg formalny, jednak w tym czasie nieletni może doświadczać silnych emocji, które utrudnią mu właściwe zrozumienie ich treści. Dlatego tak istotna jest możliwość uzyskania informacji także w trakcie pobytu w Izbie.

30. **KMPT zaleca odstąpienie od praktyki odbierania okularów i sprzętu ortopedycznego obligatoryjnie wszystkim nieletnim doprowadzanym do PID i stosowanie w tym zakresie zasady indywidualizacji.**

C. Postępowanie z cudzoziemcami

31. Placówka dysponowała tłumaczeniami Regulaminu pobytu osób w PID oraz przysługujących im praw na języki obce. Dokumentacja podpisywana przez cudzoziemców w postaci protokołów zatrzymań, kwitów depozytowych, oświadczeń o zapoznaniu się z prawami – sporządzana była jednak w języku polskim.

32. W analizowanych protokołach zatrzymania cudzoziemców brakowało informacji o tym, czy osoba pozbawiona wolności włada językiem polskim w mowie i piśmie lub czy istnieje bariera językowa oraz w jakim języku nastąpiło poinformowanie o przysługujących prawach.

33. Zgodnie z zaleceniami CPT i SPT, wszystkie osoby zatrzymane powinny być w pełni informowane o przysługujących im fundamentalnych prawach od samego początku pozbawienia wolności, tj. od chwili, gdy nakazuje się im pozostanie w jednostce Policji. Szczególny nacisk powinien zostać położony na zapewnienie, by osoby zatrzymane były w stanie zrozumieć treść przysługujących im praw. Obowiązek zapewnienia, by tak się stało, spoczywa na funkcjonariuszach Policji. Nieletniemu,

²⁷ Zob. wyrok ETPC z 20 kwietnia 2010 r. w sprawie Slyusarev przeciwko Rosji, skarga nr 60333/00.

który nie włada w wystarczającym stopniu językiem polskim, zapewnia się bezpłatną pomoc tłumacza w sprawach dotyczących pobytu w izbie²⁸.

34. **KMPT zaleca każdorazowe umieszczanie w dokumentacji nieletniego informacji, czy posługiwał się on językiem polskim, w jakim języku nastąpiło pouczenie o regulaminie PID oraz czy w czynnościach uczestniczył tłumacz; w przypadku zatrzymanego obcokrajowca nieposługującego się językiem polskim lub gdy istnieją obawy co do stopnia posługiwania się tym językiem, zaleca się zapewnienie przy czynnościach związanych z przyjęciem obecności tłumacza, tak aby możliwe było zapoznanie nieletniego z przysługującymi mu uprawnieniami.**

D. Personel

35. Łącznie w PID pełni zatrudnionych jest 12 funkcjonariuszy, w tym 5 kobiet (10 funkcjonariuszy posiada wykształcenie wyższe, zaś 2 – wykształcenie średnie). Każdorazowo służbę pełni dwóch funkcjonariuszy (wychowawca i dyżurny). Grafiki co do zasady jest układany w taki sposób, by na jednej zmianie byli obecni funkcjonariusze obu płci.

36. Wszyscy funkcjonariusze PID biorą udział w okresowych szkoleniach w ramach lokalnego doskonalenia.

37. **KMPT zaleca przeszkolenie funkcjonariuszy w zakresie: Protokołu Stambulskiego, międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka i prewencji tortur, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, komunikacji interpersonalnej, redukcji stresu, stosowania strategii i technik deeskalacji konfliktu na różnych poziomach komunikacji, praw nieletnich zatrzymanych i pozbawionych wolności, postępowania z nieletnimi w spektrum autyzmu.**

38. Na kwestie odpowiedniego doboru i kwalifikacji personelu w miejscach detencji zwraca też uwagę CPT²⁹.

E. Warunki bytowe

39. Miejsce do rekreacji na świeżym powietrzu nie zostało wyposażone w częściowe zadaszenie. KMPT stoi na stanowisku, że każda osoba przebywająca w detencji powinna mieć zapewnioną możliwość do przebywania na świeżym powietrzu. Brak zadaszenia placu powoduje, że w przypadku niekorzystnych

²⁸ Zob. § 1 ust. 3 Załącznika Nr 12 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (dalej: Załącznik Nr 12 do rozporządzenia).

²⁹ Zob. Dziewiąty Raport Generalny CPT, CPT/Inf (99) 12, par. 33.

warunków pogodowych (np. intensywnego nasłonecznienia, opadów deszczu lub śniegu) pobyt na zewnątrz staje się utrudniony.

40. **KMPT rekomenduje częściowe zadaszenie placu.**

41. W trakcie oglądu PID stwierdzono brak kamer monitoringu w przyległej do świetlicy jadalni oraz w przestrzeni przed wejściem do łazienek, gdzie nieletni mogą na regale pozostawiać przybory toaletowe oraz obuwie.

42. Niefunkcjonowanie monitoringu w przestrzeniach ogólnodostępnych skutkuje powstawaniem tzw. martwych punktów, czyli obszarów pozbawionych nadzoru wizyjnego, co może sprzyjać przypadkom niewłaściwego traktowania oraz zwiększać ryzyko bezkarności. Nagrania z monitoringu stanowią istotny, obiektywny materiał dowodowy w przypadku incydentów zarówno pomiędzy samymi nieletnimi, jak i pomiędzy nieletnimi a funkcjonariuszami. Brak rejestracji zdarzeń znacząco utrudnia rzetelną i bezstronną ocenę sytuacji.

43. **KMPT rekomenduje objęcie monitoringiem jadalni oraz przestrzeni przed wejściem do łazienek, jak również weryfikację monitoringu w celu identyfikacji „martwych punktów” i ich wyeliminowania.**

44. Podczas oglądu placówki objaśniono przedstawicielkom KMPT, że ewentualne spotkanie nieletniego z adwokatem odbywałoby się w objętej monitoringiem świetlicy.

45. W ocenie KMPT obecność kamery w pomieszczeniu wykorzystywanym do rozmów z prawnikiem nie gwarantuje pełnej poufności kontaktu (osłabiając tym samym działanie minimalnej gwarancji prewencji tortur), narusza tajemnicę adwokacką i prawo do obrony³⁰. Taka ingerencja stwarza również ryzyko, że osoba pozostająca w dyspozycji Policji, mając poczucie obserwacji i w obawie o możliwość odwetu za przekazane informacje, nie poinformuje prawnika o faktycznym sposobie jej traktowania.

46. **KMPT zaleca zasłanianie oka kamery na czas spotkania nieletniego z obrońcą.**

47. Zasadą obowiązującą w Izbie jest odbieranie ubrań prywatnych wszystkim nieletnim. W ocenie KMPT taka praktyka jest zbyt daleko idąca. Zgodnie z § 7 pkt 1 Regulaminu Pobytu w Izbie³¹ na czas pobytu w izbie nieletni otrzymuje nieodpłatnie odzież, bieliznę i obuwie, odpowiednie do pory dnia i roku, o ile własna odzież nieletniego nie nadaje się do użytku lub jeśli jej używanie jest niedopuszczalne ze względów higienicznych. Decyzję w tym zakresie podejmuje kierownik izby lub wyznaczona przez niego osoba. Tymczasem w wizytowanej placówce nie ma

³⁰ Zob. Raport roczny KMPT za 2022 r., s. 70-71 oraz za 2023 r., s. 57-59. Raporty dostępne na stronie: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/kategoria-prawna-i-organizacyjna/krajowy-mechanizm-prewencji-raporty-rpo>.

³¹ Zob. Załącznik nr 12 do rozporządzenia.

możliwości pozostania we własnej odzieży, koniecznością jest bowiem zdawanie jej do depozytu.

48. **KMPT rekomenduje umożliwienie zatrzymanym nieletnim pozostania w prywatnej odzieży na czas zatrzymania w Izbie i ograniczenia odbierania im odzieży jedynie do indywidualnych, przewidzianych regulaminowo przypadków.**

49. Wizytujący zwrócili uwagę, że w pomieszczeniu, w którym realizowana jest kontrola osobista, brakowało dywanika oraz jednorazowych flizelinowych podkładów, które zapewniłyby bardziej komfortowe oraz higieniczne warunki przeprowadzania wspomnianej czynności, zwłaszcza kiedy osoba kontrolowana proszona jest o zdjęcie obuwia.

50. **Krajowy Mechanizm zaleca wyposażenie pomieszczenia, w którym przeprowadzana jest kontrola osobista osób zatrzymanych, w dywanik oraz jednorazowe flizelinowe podkłady.**

F. Inne kwestie

51. Podczas wizytacji w PID przebywał nieletni, który został zatrzymany przez funkcjonariuszy Policji jako osoba poszukiwana w celu doprowadzenia do młodzieżowego ośrodka wychowawczego. Nieletni poinformował funkcjonariuszy o stosowaniu przez opiekunów przemocy wobec podopiecznych, w tym wobec jego osoby. W związku z tym odstąpiono od przekazania nieletniego do tej placówki.

52. Na komisariacie Policji w Krakowie nieletni złożył oficjalne zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa (zakwalifikowanego jako czyn z art. 207 § 1a Kodeksu karnego). Po przyjęciu zawiadomienia akta postępowania przesłano do Prokuratury Rejonowej Kraków Śródmieście-Wschód z wnioskiem o rozważenie wszczęcia śledztwa oraz przesłania akt do właściwej miejscowo prokuratury. Zgromadzone w tej sprawie materiały zostały również przekazane do Sądu Rejonowego w Jastrzębiu Zdroju III Wydział Rodzinny i Nieletnich.

53. W tym samym dniu funkcjonariusz Policji telefonicznie przekazał pracownikowi sądu, decydującego o umieszczeniu w MOW, informacje uzyskane od nieletniego. Następnego dnia do PID wpłynął jednak nakaz ww. sądu polecający niezwłocznie doprowadzić nieletniego do ośrodka wymienionego w zawiadomieniu. W związku z powyższym nieletni został przewieziony do wspomnianego ośrodka.

54. Sprawa pozostaje w obszarze zainteresowania Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur.

55. Mając na uwadze powagę zgłoszonych przez nieletniego zarzutów oraz monitorowanie sposobu jego traktowania i ewentualnych represji związanych ze złożeniem zawiadomienia, przedstawicielki KMPT przeprowadziły w dniu 14 sierpnia

2025 r. wizytację młodzieżowego ośrodka wychowawczego, w którym przebywał nieletni. Podczas wizytacji delegacja KMPT uznała, że nieletni ma zapewnione bezpieczeństwo. Pracownik, którego dotyczyły zarzuty, przebywał wówczas na urlopie.

56. W dokumentacji nieletniego w MOW znajdowały się kserokopie notatek wykonanych przez funkcjonariuszy Policji (zarówno z komisariatu, gdzie przyjmowano zawiadomienie, jak i z PID), zawierające opisy zeznań nieletniego składanych w zawiadomieniu. Dostęp do tych informacji mogli mieć zatem pracownicy ośrodka. KMPT zwraca uwagę, że przekazanie tego typu informacji do placówki, w której mogło dochodzić do nadużyć wobec wychowanka, rodzi poważne wątpliwości z punktu widzenia zapewnienia ochrony nieletniego przed ewentualnymi działaniami odwetowymi przez pracowników MOW.

VI. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur zaleca:

a) Kierownikowi Policyjnej Izby Dziecka w Krakowie:

1. przypomnienie funkcjonariuszom, by co do zasady przy doprowadzeniu do PID stosowane było sprawdzenie prewencyjne oraz by w przypadku dokonania kontroli osobistej, poprzedzonego zindywidualizowaną oceną ryzyka, pouczać nieletniego o przysługujących mu uprawnieniach;
2. przeprowadzanie kontroli osobistej w sposób dwuetapowy;
3. odstąpienie od praktyki odbierania okularów i sprzętu ortopedycznego obligatoryjnie wszystkim nieletnim doprowadzanym do PID i stosowanie w tym zakresie zasady indywidualizacji;
4. każdorazowe umieszczanie w dokumentacji nieletniego informacji, czy posługiwał się on językiem polskim, w jakim języku nastąpiło pouczenie o regulaminie PID oraz czy w czynnościach uczestniczył tłumacz; w przypadku zatrzymanego obcokrajowca nieposługującego się językiem polskim lub gdy istnieją obawy co do stopnia posługiwania się tym językiem zaleca się zapewnienie przy czynnościach związanych z przyjęciem obecności tłumacza, tak aby możliwe było zapoznanie nieletniego z przysługującymi mu uprawnieniami;
5. przeszkolenie funkcjonariuszy w zakresie: Protokołu stambulskiego, międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka i prewencji tortur (w tym praw dziecka), przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, komunikacji interpersonalnej, redukcji stresu, stosowania strategii i technik

deeskalacji konfliktu na różnych poziomach komunikacji, praw nieletnich zatrzymanych i pozbawionych wolności, postępowania z nieletnimi w spektrum autyzmu;

6. częściowe zadaszenie placu;
7. objęcie monitoringiem jadalni oraz przestrzeni przed wejściem do łazienek, gdzie znajduje się regał z rzeczami nieletnich, oraz weryfikację monitoringu w przestrzeniach ogólnodostępnych w celu identyfikacji „martwych punktów” i ich wyeliminowania;
8. zasłanianie oka kamery na czas spotkania nieletniego z obrońcą;
9. umożliwienie zatrzymanym nieletnim pozostania w prywatnej odzieży na czas zatrzymania w Izbie i ograniczenia odbierania im odzieży jedynie do indywidualnych, przewidzianych regulaminowo przypadków;
10. wyposażenie pomieszczenia, w którym przeprowadzana jest kontrola osobista osób zatrzymanych, w dywanik oraz jednorazowe flizelinowe podkłady.

b) Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Krakowie:

zapewnienie Policyjnej Izbie Dziecka w Krakowie środków finansowych na realizację powyższych zaleceń.

Opracowała: Karina Balicka

Za Zespół podpisuje:

Katarzyna Kopystyńska
Zastępczyni Dyrektora Zespołu
/-podpisano elektronicznie/